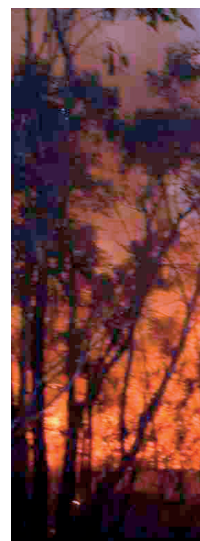


Του Παναγιώτη Ήφαιστου



Ασύμμετρες απειλές



Η

Η –λόγω πυρκαγιών– εισαγωγή του όρου «ασύμμετρη απειλή» στον ελληνικό δημόσιο διάλογο χαρακτηρίζεται από συχνές ασάφειες, ανακριβείς ορισμούς και άλματα συλλογισμών. Όχι για πρώτη φορά στον ευαίσθητο χώρο των διεθνών σχέσεων, ανακριβείες και θεμελιώδεις συγχύσεις προκαλούν στον ελληνικό δημόσιο διάλογο εισροές ζημιογόνου πολιτικού ανορθολογισμού. Με συντομία, χωρίς να εξαντλώ το θέμα και χωρίς την παραμικρή πρόθεση να αναμιχθώ στην δια-παραταξιακή διαμάχη, θα αναφερθώ στις βασικές πτυχές του ζητήματος αυτού. Γράφοντας από την σκοπιά του διεθνολόγου, αποκλειστικός σκοπός του παρόντος είναι να διασαφηνισθούν οι κύριες και στοιχειώδεις πτυχές της έννοιας «ασύμμετρες απειλές».

Παρά το γεγονός ότι μετά τον Ψυχρό Πόλεμο οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ χρησιμοποίησαν τον όρο «ασύμμετρες απειλές» για να περιγράψουν ένα αριθμό προβλημάτων που αφορούν την δική τους εθνική ασφάλεια (διεθνική τρομοκρατία, περιβαλλοντολογικές καταστροφές, απόκτηση μέσω μαζικών καταστροφών από μη κρατικούς δρώντες, παράνομη διακίνηση όπλων, δολιοφθορές των δικτυακών τόπων και δομών πληροφορικής, κ.τ.λ.), οι «ασύμμετρες» δράσεις ούτε νέες είναι ούτε περιορίζονται σε μη κρατικούς δρώντες.

Οι ασύμμετρες απειλές είναι διαχρονικό φαινόμενο και στην σύγχρονη εποχή καθημερινό φαινόμενο με δράστες τόσο κρατικούς όσο και μη κρατικούς δρώντες. Λάθος δεν κάνουν αυτοί που επισημαίνουν την ύπαρξη τέτοιων απειλών αλλά όσοι, για κάποιους περίεργους λόγους, καλλιεργούν μια ψευτοσυνειδηση περί ενός αγγελικού κόσμου χωρίς διακρατικές αντιπαραθέσεις, χωρίς μυστικές υπηρεσίες, χωρίς διεθνικούς εγκληματίες, χωρίς αίτια πολέμου και χωρίς έλλειμμα διακρατικής συνεργασίας που θα καθιστούσε τους διεθνείς θεσμούς πιο χρήσιμους και πιο αποτελεσματικούς.

Εδώ, θα περιοριστώ μόνο σε δύο πτυχές: τους κύριους σκοπούς που εξυπηρετούνται από τις ασύμμετρες απειλές και τους φορείς και μεθόδους.

Πρώτον, οι σκοποί που επιδιώκουν να εκπληρώσουν οι δράστες ασύμμετρων απειλών, αν και κυμαινόμενοι και ποικιλόμορφοι, έχουν ως κύρια επιδίωξη την πρόκληση ζημιών δυσανάλογων με τα μέσα που χρησιμοποιούν. Μεταξύ άλλων, κύριοι στόχοι είναι το ηθικό της κοινωνίας, το γόητρο των κρατικών θεσμών, η αξιοπιστία της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας, η κοινωνικοπολιτική συνοχή και η συσπείρωση ηγεσίας και λαού γύρω από θεμελιώδεις στρατηγικούς σκοπούς και προανατολισμούς. Ο φορέας της ασύμμετρης απειλής στοχεύει τόσο στην συνολική ψυχολογική αποδυνάμωση των μελών της κοινωνίας-στόχου όσο και στην οργανωτική αποσύνθε-





ση του κράτους. Βασικό κριτήριο που στοιχειοθετεί και τον ασύμμετρο χαρακτήρα είναι το γεγονός ότι εκτελούνται τακτικού χαρακτήρα δράσεις με σκοπό να προκληθούν εκτεταμένα και στρατηγικού χαρακτήρα αποτελέσματα. Σκοποί που εξυπηρετούνται είναι είτε ιδεολογικοί ενδοκρατικών δρώντων (πχ αναρχικοί) είτε διακρατικοί με κύριο στόχο τις ανακατανομές ισχύος και συμφερόντων με πρόκληση ανακατατάξεων στην διεθνή ιεραρχία ισχύος, αξιοπιστίας, συμφερόντων και συμμαχικών συγκλίσεων. Στην πρακτική των ηγεμονικών δυνάμεων οι υπηρεσίες των οποίων συχνά εμπλέκονται με τον πιο αόρατο τρόπο, στόχοι ασύμμετρων απειλών (πρακτόρων τους ή στρατευμένων ατόμων που δεν γνωρίζουν τον ηθικό αυτουργό ή δεν γνωρίζουν ότι αυτός τους υποκινεί) δυνατό να είναι τόσο (άσπονδα) «φίλια» όσο και εχθρικά κράτη. Ενδοκρατικοί μη κυβερνητικοί «ασύμμετροι δρώντες», εξάλλου, δυνατό άμεσα, εμμέσως ή εκ του αποτελέσματος να εκπληρώνουν τους σκοπούς ξένων κρατικών συμφερόντων που αποβλέπουν στην κατατριβή τρίτων κρατών και στις ανακατανομές ισχύος. Στην σύγχρονη εποχή που η κοινωνικοπολιτική συνοχή και κοσμοθεωρητική ευρωστία ενός κράτους είναι καίριας σημασίας για τις ανακατανομές συμφερόντων, κύριοι σκοποί που εξυπηρετούνται είναι η αποδόμηση των συλλογικών ταυτοτήτων κοινωνιών-στόχων με την ιστοριογραφική αποδόμηση, την καλλιέργεια άτοπων ή και ανόητων κοσμοπολιτικών ιδεολογημάτων που αποδυναμώνουν την πίστη-νομιμοφροσύνη στους θεσμούς του κράτους και την πρόκληση περιβαλλοντολογικών καταστροφών. Ασύμμετρες είναι και οι δράσεις υπόγειων δρώντων με κίβδηλη έξωθεν καλή μαρτυρία όταν αποδομούν τα μυαλά των ανθρώπων με ψευτο-επιστημονικά προπαγανδιστικά θεωρήματα και ιδεολογήματα τα οποία υπονομεύουν την πίστη των πολιτών ενός κράτους στην εθνική του ανεξαρτησία κόντοντάς τους να πιστεύουν πως αυτοί και η πολιτεία τους είναι αναλώσιμα αγαθά. Ακόμη, η τεχνολογία και ιδιαίτερα η ηλεκτρονική, που καθιστά εύκολες και αόρατες τις ασύμμετρες απειλές των πιο περιέργων και πιο διεθνικά διαπλεκόμενων δρώντων.

Ολοκληρώνοντας σημειώνω διαφωνίες αναλυτών στην βιβλιογραφία. Η πρωτογενής κλασική αντίληψη στην βι-

βλιογραφία είναι ότι υπάρχει ασύμμετρη απειλή όταν υπάρχει ασυμμετρία μέσων που χρησιμοποιούνται και αποτελεσμάτων που προκαλούνται. Κάποιοι άλλοι, μεταξύ άλλων επιφυλάξεων, αποδέχονται την ύπαρξη ασύμμετρης απειλής μόνο σε περιόδους ειρήνης και αποκλείουν δρώντες όπως οι αναρχικοί όταν δεν δημοσιοποιούν τους σκοπούς τους. Ο υπογράφων συντάσσεται με την πρώτη κλασικότερη ερμηνεία που αποδέχεται την ύπαρξη ασύμμετρης απειλής σε κάθε περίπτωση κεκαλυμμένης χρήσης μέσων που προκαλούν δυσανάλογα αποτελέσματα.

Απατεία, βεβαίως, να γίνεται διάκριση μεταξύ ερμηνειών του σημαντικού αυτού όρου σ' ένα ακαδημαϊκό πλαίσιο που ορθώς γενικεύει για να τον καταστήσει συναφή σε ένα μεγαλύτερο φάσμα της ανθρωπίνης πραγματικότητας και του προσδιορισμού του περιεχομένου του ή τις εκλογικεύσεις που συνοδεύουν την επίκληση ασύμμετρης απειλής ανάλογα με τις πολιτικές ανάγκες κάθε κυβέρνησης ή κράτους (για παράδειγμα: τις αιτιολογήσεις των ΗΠΑ μετά τον Ψυχρό Πόλεμο ή την διεύρυνση του όρου στο πλαίσιο της ΕΕ και της Ατλαντικής Συμμαχίας)

Όσον αφορά τους επίκαιρους εμπρησμούς που προκάλεσαν τεράστιες ανθρώπινες, περιβαλλοντολογικές και οικονομικές καταστροφές, η έκταση, η πυκνότητα, ο συγχρονισμός στην εκδήλωσή τους και η σχέση τους με ζωτικά οικονομικά, ενεργειακά και πολιτισμικά αγαθά, προκαλεί εύλογους λογικούς συνειρμούς. Αναμφίβολα στον αχανή και αόρατο κόσμο των μη κρατικών δρώντων και των συχνά διαπλεκόμενων με αυτούς υπηρεσιών διαφόρων κρατών είναι εξαιρετικά δύσκολο να εντοπιστούν οι δράστες. Είναι ακόμη πιο δύσκολο να προσδιοριστούν οι αναλογίες μεταξύ «ντόπων» ασύμμετρων δρώντων (οικοπεδοφάγοι ή πυρομανείς) με τις διεθνικούς ή διακρατικούς ασύμμετρους δρώντες.]

www.ifestosedu.gr – info@ifestosedu.gr